

מסר המדריך שם בדוי, ואת שמות התיירים שהוהים במלון בפקוחו לשם הישוב העמלות. התמורה לקניות מועברת אליו דרך סוכן הנסיעות.

מורה הדרך מקבל תמיד את העמלה במטבע הקנייה. כך שמרבית הסכומים משולמת לו במטבע זר, ומוצאת את דריכה מאוחר יותר לשוק השחור. "כדי להיבין את סדרהגודל של הסכומים", הוא מספר, "יש לזכור שאלפי טיולים נערכים בארץ מדישנה, וטיול ממוצע מסתכם בי עמלות ישירות מקניות של 500 דולרים, כ-2000 לירות נוספות מקניות במטבע ישראלי, וכמובן הטיפ הסופי של 200-400 דולרים בערך. כל זה הוא כסף שחור שלא מצהירים עליו, והמטבע הזר יוצא לשוק השחור בדרכים שונות."

זיכרונות יקרים מארץ-הקודש

ה רווחים העצומים מהעמלות לא נעלמו מעיניו של סוכני הנסיעות, ובכך הם ראו צידוק מסוים לשכר הי נמוך, יחסית, שהם משלמים מצידם למורייהדרך. אולם מעבר לזה מנסים מדי פעם פקידים בסוכנויות-נסיעות שונות להשתתף בחינתהעמלות בדרך מקורית, מרבית קבוצות הצליינים מובאות לארץ עליידי מספר סוכנים הקשורים עם סוכני ניההנסיעות הישראליים, ובין הסוכנים הי מייבאים תיירים נוצרה כבר חלוקה ברורה

ריהדרך עד היום 20 אחוזי עמלה, והן נהנות מביקורים תכופים של תיירים. גם ליפעלייהלומים במיפרץ חיפה ובנתניה משלמים 10 אחוזי עמלה, וכך נהגים גם בעלי החנויות שבתוך בתיהמלון, אסכי אופן התשלום במיפעלים ובחנויות היהלוי מים הפך מתוחכם יותר. אבל בכל מיקי רה" מספר אחד ממורייהדרך, משתדלים לבצע את הקניות רק בביתלחם, בגלל גובה העמלות שם. בין מורייהדרך ידועה האימרה שכל עצירה לפני ביתלחם, היא הפסד נקי."

כתעשיית העמלות הענפה נוטלים חלק גם מיסעדות, מועדוני-לילה ומופעייבידור, אלא שהסכומים בענפים אלה אינם גבוהים כמו בחנויות ובמיפעלים. גובה הסכומים הביא את מורייהדרך לידי נקטת מיספר צעדיזוהירות, בשיתוף-פעולה של בעלי העסקים, שכן שני הצדדים יודעים היטב כי תשלומי העמלות אינם חוקיים.

"אחרי החלת החוק החדש", הוא מוסיף, "הפכנו יותר וזהירים בצורת קבלת התשר לומים, שעד אז ניתנו ישירות בסיום הי קניות ללא כל בושח. היום מביא בעלי החנות את הכסף בשעות-הלילה, לחדי רו של מורההדרך בביתהמלון. חידוש מעניין הכניס ביתהחרושת הידית, שם יש לכל מורהדרך פינקס קטן, שבו נרשמים ביקוריו במקום ופעם בתקופה מסור יימת מגיע המדריך למקום באופן דיסקרי טי, ומקבל את התמורה. כל התימה כנו היא שוות-ערך ל-20 לירות. בסוכנויות יהלומים מסוימות, בעיקר בבתיהמלון,

המקופיח

אליאס מוסא חזיו, בעל חנות-למזכרות בביתלחם, מנופף בידו לעבר התיירים שהאוטובוסים שלהם נעצרו, ע"פי עזת מורייהדרך, ליד חנויות-למזכרות אחרות. לטענתו מנמעים התיירים לבקר בחנותו, לפי הוראת מורייהדרך, משום שהוא מסרב לשלם להם קומיסיון, מאז יצא החוק האוסר עמלות.

עמלות למורייהדרך, אך מאז נכנס החוק לתוקפו, רק קיבוצים ספורים ממשיכים לשלם 10 אחוזי עמלה למורייהדרך, ביניי הם גינוסר והגושרים. הקיבוצים שנשמעו לחוק, חשים היטב נכיסם את תוצאות סירובם לשלם עמלות. בחנויות למימכר מוצרי-נושט בעכו, הממוקמות במרכזיהתיירות, משלמים למורי

אבל נדמה כאילו לא איכפת להם. גם אחרי החוק החדש לאיסור העמלות, העסי קים נמשיכים כרגיל."

אלה שפעלו יותר מכל התיקון חוק מורייהדרך היו סוחרי ירושלים הוד מערבית, שניסו למשוך בדרך זו את הי תיירים לחנויותיהם. אולם החוק החדש לא שינה את מצב עיסקיהם במאום. מורייהדרך ממשיכים להוביל את התיירים לי מקומות המוכרים להם היטב, שם הם מקבלים עמלה שמנה על כל קנייה.

מקומות אלה פורים בכל הארץ, אך יש בהם גדולים ובלוטים במיוחד. בביתלחם מצטיינות שלוש חנויות בתפוסה מלאה במשך כל שעות היום, אלה הן ניקולה, קנוואטי והאחים ניסן, וכן עוד חנויות אחדות המשתרעות מקבר רחל ועד לכיכר המרכזית בעיר. בחנויות אלה מקבל הי מדריך 20 עד 25 אחוזים מסך-כל הקנייה של קבוצתו, ותשלום העמלה נעשה במטי בע הקנייה. בקבוצה ממוצעת מתחלקים מורההדרך והנהג במתת של 600 דולרים, 400 לירות ישראליות ועוד בקבוקי-וייסי קי ושאר מתנות שמרעיפים עליהם בעלי החנויות, ובלבד שייכנסו דווקא אליהם. כעובדה זו יש כדי ללמד על מתח הרווי חים העצום של עסקים אלה, ועל התשלום המופרז הנדרש מן התייר עבור סחורה שבמקרים רבים טיבה מפוקפק למדי.

במיצפה אברטור מקבל המדריך בין 10 ל-15 אחוזים מגובה הקניות, ובשל האחוז הנמוך, יחסית, ממעטים מורייהדרך בת קופה האחרונה להביא תיירים לשם. מקום שהיה פופולארי ביותר, שמיקומו על מפת התיירות הישראלית בסכנה, הוא בית החרושת למוצרי עץיות הידית, שם מקבל כיום מורההדרך רק 10 אחוזי עמי לה. לעומת 20-15 אחוזים שקיבל לפני החלת החוק החדש.

גם קיבוצי הצפון שבהם מתארחים הי תיירים כמו איילת-השחר, לביא, הגושי רים וגינוסר, שילמו משך תקופה ארוכה

הסתערות

תיירים מסתערים על חנות-המזכרות של ניקולא בביתלחם, הגדושה גם במזכרות יהודיות כגון חנוכיות, מזוזות ותשמישי-קדושה יהודיים אחרים. בעל החנות ניסה להוציא מידי צלם העולם הזה את מצלמתו כשצילם בחנות, ואף העזיק את מיסטרט ביתלחם לעזרתו, כדי לגרש את הצלם.

של כאלה המייבאים קבוצות "טובות" — כאלה המרבחות בקניות, לבין סוכנים הי מייבאים קבוצות "רעות" — הממעטות בקניות בארץ-הקודש.

במקרים מסוימים נדרשו מורייהדרך עליידי פקידים בסוכנויות-נסיעות לשלם סכום כסף לאותו פקיד, כדי שהלה ישכך את מורההדרך לטיול של קבוצה הידועה כ"טובה", או לקבוצה שמיספר אנשיה גדול במיוחד. "הדרישה הזאת", אומר אחד ממורייהדרך, "היא בעצם שותד ברור, אבל מה לעשות? אנחנו משלמים, כי גם העמלות אינן חוקיות."

עיסק מכנים נוסף שמצאו מורייהדרך הוא מכירת זיכרונות מארץ-הקודש. שני מפיקים וריזים מירושלים, טוני גפני וסמי עוואד, הפיקו סידרה של שקופיות ציבי עוניות מנופי ישראל, הנמכרות יחד עם קסטה מוקלטת (בכמה שפות) וסיפרון הסבר. הסדרות הללו נמכרות עליידי מורייהדרך ישירות לתיירים, בתוך האוטור בוסים הדהורים. פופולארי במיוחד כיום — בזכות טיבה המעולה — הסידרה של סמי עוואד, הכוללת 100 שקופיות ציבי עוניות, קסטה מוקלטת (בחירה מתוך שבע שפות) וסיפרון-הסבר מהודר. הסט הפך להיט בין מורייהדרך תוך זמן קצר.

מורההדרך קונה את הסט ב-110 לירות, ומוכר אותו לתייר בסכום העגול של 20 דולר, כאשר לפחות מחצית מכל קבוצת תיירים אינה עוזבת את הארץ מבלי שי הצטיידה בזיכרונות האוריקליים המקרי (המשך בעמוד 44)

המערכת-למזכרת של סמי עוואד מירושלים. היא כוללת 100 שקופיות צבעוניות, קסטה עם הסברים מוקלטים וסיפרון-הסבר המעניק הסבר לכל אחת מהשקופיות. למורייהדרך נמכרת המערכת בסכום של 110 ל"י. מחירה לתיירים: 20 דולר. לפחות מחצית מכל קבוצת תיירים קונה סט זה.

סט למזכרת